

УКРАЇНСЬКИЙ КАРДІОЛОГІЧНИЙ ЖУРНАЛ

Додаток **1** 2017

**Матеріали XVIII Національного
конгресу кардіологів України
(Київ, 20–22 вересня 2017 р.)**

Журнал внесено до Переліку наукових фахових видань України
і зареєстровано в наукометричних базах Google Scholar, «Наукова періодика України» та РІНЦ

Національна академія медичних наук України • Асоціація кардіологів України

УКРАЇНСЬКИЙ КАРДІОЛОГІЧНИЙ ЖУРНАЛ

Ukrainian Journal of Cardiology

Додаток 1/2017

ISSN 1608-635X

Науково-практичний журнал
Видається із січня 1994 року

Засновник:
ДУ «Національний науковий центр
"Інститут кардіології імені академіка
М.Д. Стражеска" НАМН України»

Матеріали XVIII Національного конгресу кардіологів України (Київ, 20–22 вересня 2017 р.)

Головний редактор: *В.О. Шумаков*

Наукова редакція випуску: *М.І. Лутай (голова), Л.Г. Воронков,
А.П. Дорогой, О.І. Мітченко, О.Г. Несукай, О.М. Пархоменко,
Є.П. Свіщенко, О.С. Сичов, Ю.М. Сіренко, Ю.М. Соколов, Т.В. Талаєва*

Редакція журналу

ДУ «Національний науковий центр "Інститут
кардіології ім. М.Д. Стражеска" НАМН України»
вул. Народного Ополчення, 5
м. Київ, Україна, 03680 МСП

Відповідальний секретар:

О. Й. Жарінов (тел. +38 (044) 291-61-30)

Випусковий редактор:

І. М. Чубко (iryna.chubko@gmail.com)

www.ukrcardio.org

Видавець

ТОВ «Четверта хвиля»
просп. В. Лобановського, 119, оф. 213
03039, м. Київ
Тел.: (44) 221-13-82
Факс: (44) 501-68-24
E-mail: 4w@4w.com.ua
www.4w.com.ua

Київ • 2017

Зміст

Передова стаття

Гендерные и диагностические особенности тревожности и депрессии у пациентов Украины и Европы по данным EUROASPIRE IV: госпитальная линия
В.Н. Коваленко, М.Н. Долженко, Е.Г. Несукай, Я.С. Литвиненко, А.О. Нудченко, К. Фарадж от группы исследователей EUROASPIRE IV 4

Тези наукових доповідей

Артеріальна гіпертензія	8
Кардіометаболічний ризик	43
Хронічна ішемічна хвороба серця	74
Інфаркт міокарда	87
Інтервенційна кардіологія та невідкладні стани.....	100
Некоронарогенні захворювання серця	118
Аритмії серця	131
Серцева недостатність.....	155
Різні проблеми кардіології	168
Афавітний покажчик авторів тез.....	180

В 2-й групі прийом дабігатрану 5 (20,8 %) пацієнтів припинили через дисконфорт, пов'язаний з ПР препарату, 2 (8 %) – з економічних міркувань.

Висновки. Зручність застосування, відсутність необхідності регулярного контролю параметрів згорання, ефективність та сприятливий профіль користі/ризиків дабігатрану етексилату (Прадакса, «Берінгер Інгельхайм Фарма ГмБХ і Ко. КГ, Німеччина») суттєво підвищує рівень комплайенсу до тривалої антикоагулянтної терапії порівняно з варфарином у пацієнтів з постійною формою ФП.

Тактика застосування антитромботичної терапії у пацієнтів з фібриляцією передсердь та ішемічною хворобою серця, які перенесли геморагічні ускладнення

В.А. Потабашній, В.І. Фесенко

*ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України»,
Кривий Ріг*

Використання антитромботичних препаратів та їх комбінації у пацієнтів, у яких виникли геморагічні ускладнення, є актуальною проблемою, особливо у випадках фібриляції передсердь (ФП) та ішемічної хвороби серця (ІХС). Встановлено, що після кровотеч зростає ризик ішемічних і тромботичних подій. Це потребує прийняття рішення щодо продовження або відновлення антитромботичної терапії. Для вирішення цього питання необхідні докази з рандомізованих клінічних досліджень, але, на жаль, до них майже не включали пацієнтів з геморагічними ускладненнями. Тому прийняття рішення на практиці здійснюється емпірично. Заслугує на увагу консенсус робочої групи з тромбозів Європейського кардіологічного товариства, запропонований наприкінці 2016 року.

Антитромботична терапія. Пацієнтам високого або надто високого тромботичного ризику (гострий коронарний синдром [ГКС] або стентування до 30 діб) рекомендується продовження лікування низькими дозами аспірину без перерви, а повторно включення другого антитромботичного препарату (АТП) після стабілізації стану. При помірному тромботичному ризику у пацієнтів з ГКС або ПКІ другою генерацією DES те ж рекомендується прийом аспірину, а відновлення застосування другого АТП розглядається, якщо ризик тромбозу перевищує ризик рецидиву кровотечі. Якщо на тлі подвійної АТ-терапії (ПАТТ) кровотеча виникла у межах 3 місяців після стентування, тоді ПАТТ обмежується даним терміном. У випадку, коли кровотеча з'явилася після 3 місяців і залишається ризик її рецидиву, призначається один АТП (аспирин або клопидогрел). У випадку ГКС, якщо кровотеча виникла на тлі застосування прасугрелю або тікагрелору для відновлення АТТ слід призначити клопидогрел, оскільки ризик геморагії менший, але час його старту визначається тривалістю дії прасугрелю (7–10 діб) чи тікагрелору (3–5 діб).

Антикоагулянтна терапія після екстракраніальної геморагії. Рестарт оральних антикоагулянтів (ОАК) призначається, якщо тромботичний ризик перевищує ризик рецидиву геморагії, у більшості випадків у межах одного тижня. При рестарті нових ОАК (НОАК) слід ретельно оцінити і моніторувати стан ниркової функції для запобігання акумуляції препарату. Якщо для нейтралізації антикоагулянтного ефекту НОАК застосовувався антидот (ідаруцикумаб), відновлення прийому НОАК здійснюється у межах 3–4 діб, якщо дозволяє індивідуальний ризик геморагії. У пацієнтів з механічними протезами клапанів серця (особливо мітрального клапана) відміна варфарину асоціюється з високим ризиком тромбозу. На сьогодні НОАК протипоказані пацієнтам з механічними протезами.

Комбінація антитромботичних препаратів з антикоагулянтами. У пацієнтів з ІХС, яким проведено стентування, у поєднанні з неклапанною ФП, у яких виникла геморагія під час триплетної терапії, рекомендується відмінити аспирин або клопидогрел (останній не в межах першого місяця після стентування). Для варфарину МНВ підтримується у межах 2,0–2,5, а для НОАК призначається найменша ефективна доза з метою попередження інсульту. У пацієнтів з великою геморагією, яка виникла на тлі комбінації ОАК з одним із антитромботичних препаратів, слід розглянути відміну останнього. Якщо геморагія виникла під час подвійної або триплетної антитромботичної терапії до 1 року після ГКС або стентування у пацієнтів з неклапанною ФП і низьким ризиком інсульту можлива ПАТТ без ОАК.

Классы пульсового артериального давления и эффективность медикаментозной терапии у пациентов на годовом этапе после имплантации электрокардиостимуляторов

М.В. Починская

Харьковский национальный университет им. В.Н. Каразина

Цель – оценить частоту назначения и изменение коэффициента доз основных групп кардиологических препаратов в различных классах пульсового артериального давления (ПАД) у пациентов на годовом периоде наблюдения после имплантации электрокардиостимуляторов (ЭКС).

Материал и методы. Обследованы 220 пациентов (110 мужчин и 110 женщин) в возрасте 70±9 лет до, в ранний период (3–5 дней), через 6 и 12 месяцев после имплантации ЭКС в режимах DDD(R), VVI(R) и CRT(P/D). Медикаментозная терапия была представлена такими препаратами со среднетерапевтическими дозами: антикоагулянты (варфарин 5, прадакса 300, ксарелто 20 мг); антиагреганты (клопидогрель и ацетилсалициловая кислота 75 мг); антиаритмические препараты (амиодарон 200 мг и бета-адреноблокаторы (БАБ) – метопролол 100, бисопролол 5, небиволол 5, карведилол 6,25, бетаксоллол 5, атенолол 50 мг); диуретики (гидрохлортиазид 12,5,

фуросемид 40, торасемид 5, индапамид 2,5, спиронолактон 50 мг); антагонисты кальция (Ca) (амлодипин 10, нифедипин 90, верапамил 80 мг); ингибиторы ангиотензинпревращающего фермента (иАПФ) (эналаприл 10, лизиноприл 10, рамиприл 5, фозиноприл 10 мг); блокаторы рецепторов ангиотензина II (БРА) (лозартан 50, кандесартан 8 мг); статины (симвастатин 20, аторвастатин 20, розувастатин 10 мг). Для каждой группы препаратов был рассчитан коэффициент дозы как среднее значение терапевтической дозы для данного препарата, принятого за 1,0.

Пациенты были отнесены к пяти классам ПАД: I – очень низкое ПАД: менее 20 мм рт. ст., II – низкое: более 20 – менее 40 мм рт. ст., III – норма: 40–60 мм рт. ст., IV – высокое: более 60 – менее 80 мм рт. ст., V – очень высокое: более 80 мм рт. ст. В каждом классе ПАД определялся коэффициент дозы и частота назначения перечисленных медикаментозных препаратов на этапах исследования. Для обработки данных использовались стандартные статистические процедуры с помощью Microsoft Excel.

Результаты. На годовом этапе наблюдения после имплантации ЭКС в III классе ПАД повысилась частота назначения антикоагулянтов – на 1 %, диуретиков – на 5 %, БАБ – на 16 %, антагонистов Ca – на 3 %, иАПФ – на 5 %, статинов – на 14 %; в IV классе: антикоагулянтов – на 2 %, амиодарона – на 15 %, диуретиков – на 5 %, БАБ – на 23 %, антагонистов Ca – на 4 %, иАПФ – на 6 %, БРА II – на 13 % и статинов – на 19 %; в V классе: антикоагулянтов – на 6 %, амиодарона – на 21 %, диуретиков – на 9 %, БАБ – на 20 %, антагонистов Ca – на 11 %, иАПФ – на 6 %, БРА II – на 15 % и статинов – на 23 %.

К годовому периоду наблюдения после имплантации ЭКС во II классе ПАД повысился коэффициент доз диуретиков и БАБ – на 0,1 относительную единицу (о.е.), в III классе БАБ – на 0,1 о.е., в IV и V классах: диуретиков – на 0,3 о.е. и БАБ – на 0,1 о.е.

Имплантация ЭКС во II классе ПАД в отдаленных сроках способствовала снижению коэффициента дозы амиодарона на 0,1 о.е., в III классе: амиодарона и антагонистов Ca – на 0,1 о.е., в IV классе: антагонистов Ca – на 0,1 о.е. и иАПФ – на 0,2 о.е., в V классе: антагонистов Ca – на 0,3 о.е., во II, III, IV и V классах: иАПФ – на 0,2 о.е.

Коэффициент дозы антикоагулянтов, антиагрегантов, БРА и статинов не зависел от класса ПАД и не изменялся на годовом периоде наблюдения.

Выводы. У пациентов после имплантации ЭКС частота назначения и коэффициент дозы основных групп кардиологических препаратов соотносились с классами ПАД, причем, чем больше класс ПАД, тем больше частота назначения и коэффициент дозы препаратов были необходимы. Пациенты с имплантированными ЭКС во II, IV и V классах ПАД требовали большего внимания в титровании медикаментозных препаратов.

Опыт применения метода радиочастотной катетерной абляции при лечении нарушений ритма сердца у детей

С.А. Правосудович, О.Б. Бондаренко, Л.Л. Бельмас, Д.А. Мисюра, Л.Д. Сущенко

КУ «Днепропетровский областной клинический центр кардиологии и кардиохирургии» ДООС», Днепр

Цель – на основе ретроспективного анализа оценить эффективность и безопасность лечения нарушенного ритма сердца (НРС) у детей методом радиочастотной катетерной абляции (РЧКА).

Материал и методы. Проведен анализ 175 процедур РЧКА у 156 детей за период 1995–2016 гг. По возрастному критерию выделено 3 группы: 1-я – до 1 года, 2-я – от 1 до 5 лет, 3-я – старше 5 лет. Отдельно анализирована группа с весом менее 15 кг. Использовались деструкционные электроды с конвекционным и ирригационным (внешним) охлаждением 5F, 6F, 7F, с дистальным полюсом 3,5 и 4 мм. Воздействие осуществлялось радиочастотной энергией 20–40 Вт, продолжительностью 30–60 секунд, ирригация 5–10 мл/мин. Процедура проводилась на фоне общего обезболивания с местной анестезией. Учитывались вид НРС, класс показаний, параметры РЧКА эффективность первичной и эффективность лечения с учетом повторных процедур, осложнения. Сроки наблюдения от 2 до 10 лет.

Результаты. В 1-ю группу вошло 9 пациентов (средний возраст $(5,5 \pm 3,9)$ мес, минимальный возраст 22 дня), 2-ю – 39 (средний возраст $(2,9 \pm 2,1)$ лет), в 3-ю 108 (средний возраст $(13,1 \pm 3,7)$ лет). Вес менее 15 кг имело 19 пациентов ($13,7 \pm 9,8$ мес.). НРС в 1-й группе: атриовентрикулярная узловатая тахикардия (АВУТ) – 1, атриовентрикулярная тахикардия с участием дополнительных путей проведения (АВТдпп) – 6, предсердная тахикардия (ПТ) – 2; во 2-й группе: АВУТ – 6, АВТдпп – 30, ПТ – 1, желудочковая аритмия (ЖА) – 2; в 3-й группе: АВУТ – 39, АВТдпп – 35, ПТ – 11, ЖА – 23; вес < 15 кг: АВУТ – 2, АВТдпп – 11, ПТ – 2, ЖА – 1. Класс показаний в группе 1: I – 2, IIb – 7; в группе 2: I – 3, IIa – 4, IIb – 32; в группе 3: I – 30, IIa – 22, IIb – 52, III – 4; ; вес < 15 кг: I – 3, IIa – 4, IIb – 12. Усредненные параметры РЧКА между 1-й, 2-й группами и при весе менее 15 кг достоверно не отличались: длительность процедуры – $2,0 \pm 1,3$ часа, рентгенвремя – $(17,0 \pm 16,4)$ минут, количество аппликаций – $4,4 \pm 3,2$, энергия воздействия $(27,0 \pm 5,5)$ Вт/с; достоверно выше параметры в группе 3: длительность процедуры – $(2,8 \pm 2,0)$ часа ($p < 0,04$), рентгенвремя – $(26,4 \pm 27,8)$ минут ($p = 0,05$), количество аппликаций – $9,2 \pm 11,2$ ($p < 0,002$), энергия воздействия – $(34,0 \pm 4,5)$ Вт/с ($p < 0,0003$). Количество РЧКА в группе 1 – 12 (повторных 3–25 %), в группе 2 – 43 (повторных 4–9,3 %), в группе 3 – 120 (повторных 12–10 %), при весе < 15 кг – 22 (повторных 3–13,6 %). Эффективность первичной РЧКА (89,1 %) в группе 1 –

- Лутай Я.М. 89, 90, 91, 92
Ляшенко 88, 97, 101, 163
- Маари 105
Мазій 20, 137
Макар 61
Макаревич 169
Маковійчук 74, 83, 94
Малиновська І.Е. 90, 96, 97
Малиновська О.Я. 26
Маньковський 107
Мартим'янова 151
Мартинюк 150
Мартовицький 177
Марушко 107, 136
Маслій 134
Матова 25
Медведик 159
Мельниченко 147
Меркулова 141
Мешкова 135, 136
Милославський 52, 62
Мисниченко 52
Мисюра 144, 145
Митрохина 159
Михайлевська 136
Михайловська 63, 64
Михайловський 63
Мищенко 177
Міняйленко 64
Мітченко 25
Міхалев 79, 100
Міщенко 87
Мнішенко 118
Можар 136
Мозговая 160
Молодан 26
Мороз 27, 171, 178
Мостов'як 25
Мохамед Мохамед Феді 114
Мошківська 141
Музика 157, 160
Мухаммад Мухаммад 159
Муц 152
Мхітарян 25, 75, 90
Мясников 149
- Насоненко 27
Настіна 28, 169
Невмержицька 128
Немчина 127, 128
Несен 20
Несукай 15, 21, 123
Нечухаєва 87
Никитина 122
Никула 23
Новичихин 12, 13
Новіков 126
- Оврах 94
Оленич 31
Олійник 62
Оринчак 141
Осадовська 105
- Павлов 152
Пантась 105, 106
Паращенко 88, 97, 101
Пархоменко 89, 90, 91, 92
Пастернак 93
Пасько 28
Пенькова 52
Перепелюк 105, 106
Петровський 147
Підгайна 76, 80, 81
Підлісна 29, 142
Підлісний 142
Плеш 30
Позняк 161
Поленова 21
Поліщук 88, 93
Половинченко 87
Полянська 107, 112, 164
Понич 124
Пономаренко 14
Пономарьова 75
Попов 120
Потабашній 31, 38, 143
Потапенко 56
Починская 143
Правосудович 144, 145
Пукас 121, 124, 125
- Радецька 69, 152
Радченко 31, 32, 108
Распутін 109
Распутіна 109
Распутняк 76
Резнік 51, 136
Рей 14
Решетілов 10
Рижкова 76, 80, 81
Риндіна 45, 100, 109
Рішко 64, 81
Рой 125
Романов 25
Романова 82
Романюк О.М. 126
Романюк П.Б. 146
Руденко Н.М. 107, 126, 161
Руденко О.В. 76, 118
Руденко С.В. 76
Руснак 16, 94
- Саблін 147
Савченко І.П. 69
- Савченко Т.М. 136
Савчук О.В. 16, 74
Савчук О.М. 137
Садлій 101
Садовая 169
Саламаніна 161
Сапатий 176
Світлик Г.В. 110, 114
Світлик О.М. 110
Світлик Ю.О. 110
Седченко 33
Семенов 33
Сердобінська-Канівець 65
Середюк В.Н. 34
Середюк Н.М. 34, 147
Середюк Р.О. 147
Серік 65, 94
Серкова 82, 87
Сиволап В.В. 35, 66, 126
Сиволап В.Д. 110, 162
Сидоренко 35, 169
Синиця 23, 158
Сипало 58
Сичов 140
Сібірякова 87
Сідь 114
Сімонов 172
Сіренко 24
Скибчик 36, 111
Слаба 114
Слободяник 127, 128
Слюсаревська 87
Смалюх 103
Смолкін 68
Снігурська 52, 137
Соколов М.Ю. 91, 104
Соколов Ю.Н. 91
Сокольнікова 121
Соловій 147
Соломенчук 82, 114
Соломончук 109
Солонович 163
Сосницький 149
Софієнко 149
Соя 130
Стародубцева 66
Старченко 53
Старшова 47, 54
Степура 89, 90, 91, 92
Стецик 74
Стреляна 148
Стрільчук 32
Суслина 136
Сухонос 36
Сущенко 144, 145
- Табаченко 67
Тарасенко 106